

JULITA NIEDŹWIECKA-AMBROZIAK

Wyższa Szkoła Bankowa w Toruniu

Biblioteka Główna

WSPÓŁCZESNA DZIAŁALNOŚĆ I WSPÓŁPRACA WYBRANYCH BIBLIOTEK NARODOWYCH UNII EUROPEJSKIEJ (W POLSCE I PAŃSTWACH TZW. STAREJ UE)*

Abstrakt

Biblioteki narodowe nazywane są instytucjami „długiego trwania” ze względu na ich główny cel, jakim jest przechowywanie, gromadzenie i udostępnianie cennych historycznie i kulturowo zbiorów¹. Współcześnie, oprócz wymienionych wyżej działań, wspólną cechą bibliotek narodowych jest wykorzystanie nowych technik przetwarzania danych oraz nowoczesnych narzędzi informacyjnych i informatycznych. Zmiany technologiczne rozpoczęły się wraz z automatyzacją procesów bibliotecznych (opracowanie zbiorów) poprzez tworzenie sieci bibliotecznych, gromadzenie i archiwizowanie treści dostępnych wyłącznie w Internecie, tworzenie kolekcji zdigitalizowanych zasobów, cyfrowych bibliotek. Oprócz wymienionych działań w artykule została przedstawiona platforma dostępu do europejskich zasobów cyfrowych – Europeana. Autorka podjęła próbę pokazania księżnic narodowych jako instytucji służących zachowaniu dziedzictwa narodowego, a równocześnie organizujących i zapewniających coraz skuteczniejszy i szybszy dostęp do swoich niezwykle bogatych oraz różnorodnych zbiorów – instytucji współcześnie łączących przeszłość z przyszłością.

Słowa kluczowe

archiwizacja Internetu, Biblioteka Europejska, biblioteki cyfrowe, biblioteki narodowe, digitalizacja zbiorów, Europeana, narzędzia informacyjne, Biblioteka Narodowa, techniki przetwarzania danych, współpraca bibliotek narodowych

* Państwa określane jako „Stara Unia” to te tworzące Unię Europejską przed akcesją nowych członków w 2004 r. Są to: Austria, Belgia, Dania, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Luksemburg, Niemcy, Portugalia, Szwecja, Wielka Brytania oraz Włochy.

¹ K. Migoń, *Biblioteki narodowe – idee i realizacje: w siedemdziesięciolecie Biblioteki Narodowej*, „Rocznik Biblioteki Narodowej” 2003, t. 35, s. 7.

WPROWADZENIE

Biblioteki narodowe to niezwykle ważne i bogate w zbiory instytucje państwowe. „Niosą tradycję i tworzą tradycję, zapewniają ciągłość niezbędną do istnienia narodu i państwa, dla jego świadomości i kultury. Zmieniają się w ciągu lat formy ich działalności, poszerza zakres możliwości i kompetencji, przybierają nowe obowiązki”², ale przede wszystkim pozostają centralnymi bibliotekami państw. Nazywane są instytucjami „długiego trwania” ze względu na ich główny cel działania, jakim jest przechowywanie, gromadzenie i udostępnianie cennych historycznie i kulturowo zbiorów.

Są to instytucje o charakterze ogólnopaństwowym, narodowym, a ich funkcjonowanie realizowane jest ze środków państwa, czyli budżetu centralnego. Z tego też względu charakteryzuje je podobieństwo statutów i zakresów działania bez względu na kraj ulokowania. Zbieżność ta zamyka się w 2 podstawowych nurtach działania: gromadzeniu i zabezpieczaniu całego dorobku piśmienniczego związanego z językiem kraju i narodu (zazwyczaj prawem do otrzymywania egzemplarza obowiązkowego) oraz opracowywaniu i przewarżaniu danych o zasobach piśmiennictwa narodowego³.

Celnie oddaje charakter bibliotek narodowych opis British Library. Odnieść go można do każdej z tych instytucji:

Biblioteka pełni funkcję tzw. *research library* – ostatniej szansy lub biblioteki ostatniej instytucji – korzystają z niej osoby, które w swojej pracy doszły do punktu, w którym inne biblioteki nie posiadają żądanych zbiorów lub potrzebnych materiałów⁴.

Biblioteki w Unii Europejskiej (UE) nie są objęte unijnymi uregulowaniami, ponieważ nie istnieje żadne unijne prawo biblioteczne. Funkcjonowanie bibliotek narodowych w UE organizują akty zasadnicze poszczególnych państw, odnoszące się bezpośrednio do działalności bibliotecznej. Są to ustawy o bibliotekach narodowych i o egzemplarzu obowiązkowym. Ich działalność porządkują również ustawy związane z nimi: przede wszystkim ustawodawstwo dotyczące ochrony dóbr kultury, ochrony własności intelektualnej, prawo autorskie. Łączy się z nimi również ustawodawstwo dotyczące tworzenia społeczeństwa informacyjnego, a mianowicie dostępu i wykorzystania Internetu, a także legislacja związana z finansowaniem bibliotek oraz zawodem bibliotekarza⁵. Jest to ważne, ponieważ w UE przyjmuje się, że biblioteki, a szczególnie narodowe, są instytucjami, które mogą sprzyjać budowaniu przynależności do europejskiej wspólnoty kulturowej. Przy

² *Ibid.*, s. 7.

³ B. Klukowski, *Książnice narodowe świata*, Warszawa 2005, s. 11.

⁴ D. Binkiewicz-Kołodziej, *British Museum Library*, „Poradnik Bibliotekarza” 2004, nr 7/8, s. 24–26.

⁵ *Bibliotekarstwo w państwach UE*, Serwis informacyjny dla bibliotekarzy BIB, [online] <http://archiwum-ukie.polskawue.gov.pl/WWW/bib.nsf/0/EF153F6562CA7C99C1256E99002B89AD?> [dostęp: 14.04.2013].

tym są instytucjami chroniącymi i dbającymi o respektowanie różnic kulturowych, narodowych i regionalnych⁶. W tych krajach, które nie mają ustaw bibliotecznych, działalność bibliotek regulują ustawy składające się na politykę kulturalną państw. We Francji na przykład nie ma ustawy bibliotecznej – działalność bibliotek reguluje Ministerstwo Kultury⁷.

Współczesne czasy, w których przyszło funkcjonować bibliotekom narodowym, to rewolucyjne zmiany w wytwarzaniu i rozpowszechnianiu słowa drukowanego. Rzutuje to bardzo mocno na rozwój, funkcjonowanie i organizację księżnic narodowych. Kształtuje się nowoczesna kultura i technologia ochrony oraz konserwacji zbiorów, nowe zasady i standardy ich przechowywania oraz udostępniania. Pojawiają się i rozwijają zupełnie nowe, elektroniczne formy zapisu tekstów i obrazów oraz metody przesyłania informacji. Ewolują metody przechowywania informacji na różnego typu nośnikach, możliwości automatycznego przetwarzania tekstu i obrazu, kopiowania itp.⁸. Wobec wyzwań współczesności, biblioteki narodowe inicjują, koordynują, prowadzą współpracę między bibliotekami w poszczególnych krajach (przykładowo Cyfrowa Biblioteka Narodowa *Polona*). Współtworzą również projekty międzynarodowe, np. Bibliotekę Europejską.

WSPÓŁCZESNA DZIAŁALNOŚĆ I WSPÓŁPRACA WYBRANYCH BIBLIOTEK NARODOWYCH UNII EUROPEJSKIEJ

Obecnie każda z bibliotek narodowych gromadzi na podstawie egzemplarza obowiązkowego publikacje narodowe. Zajmuje się ich opracowywaniem, przechowywaniem i udostępnianiem czytelnikom. Są to zadania najbardziej podstawowe i charakterystyczne dla działalności księżnic narodowych. Znanym zadaniem jest również ochrona narodowego dziedzictwa i jego rozpowszechnianie⁹. Przykładowo, Biblioteka Narodowa w Polsce jest także narodową centralą biblioteczną, która kataloguje każdy wydany w Polsce tytuł. Spełnia rolę centrum informacyjnego (nauki o książce, bibliotekarstwa, archiwistyki) oraz instytucji naukowej – prowadzi badania w zakresie bibliotekoznawstwa, bibliografii, historii książki i bibliotek, czytelnictwa, informacji naukowej oraz nauk pokrewnych. Polska Biblioteka Narodowa jest także wydawnictwem. Opracowuje i wydaje bibliografie (narodową bieżącą i retrospektywną, poloników zagranicznych)¹⁰.

Wspólną cechą europejskich bibliotek narodowych jest wykorzystanie nowych technik przetwarzania danych oraz nowoczesnych narzędzi informacyjnych i informatycznych. Zmiany technologiczne rozpoczęły się wraz z automatyzacją

⁶ D. Murzynowska, *Miejsce bibliotek we współczesnej Europie*, „Rocznik Biblioteki Narodowej” 2003, s. 12–13.

⁷ *Bibliotekarstwo w państwach UE...*

⁸ S. Czajka, *Komu potrzebna jest Biblioteka Narodowa?*, „EBIB” 2010, nr 2, [online] <http://www.nowyebib.info/2010/111/a.php?czajka> [dostęp: 5.05.2013].

⁹ J. Potęga, *Cyfrowa Biblioteka Narodowa*, „Bibliologiczna Biblioteka Cyfrowa”, [online] <http://bbc.uw.edu.pl/Content/4/03.pdf>, s. 1 [dostęp: 11.05.2013].

¹⁰ E. Likowska, *Narodowa Książnica*, „Przegląd” 2003, nr 9, s. 43.

procesów bibliotecznych (opracowanie zbiorów). Już w latach 60. XX w. rozpoczęto tworzenie katalogów komputerowych oraz bibliograficznych baz danych¹¹.

Biblioteki narodowe aktywnie podjęły się tworzenia sieci bibliotecznych. Zautomatyzowana sieć polega na zorganizowaniu grupy bibliotek tworzących wspólną bazę danych bibliograficznych w trybie online¹². W różnych krajach europejskich powstało wiele sieci. Dostosowują się one do modelu kulturowego poszczególnych państw: pierwszym krajem europejskim, który w 1969 r. opracował zautomatyzowaną sieć bibliotek PICA, była Holandia. Siedzibą PICA jest Biblioteka Narodowa. Dążeniem zarządu stało się stworzenie sieci narodowej obejmującej wszelkie typy bibliotek. Przykładowo, w Finlandii baza LIDA jest katalogiem centralnym, ale część opisów pochodzi także ze Szwedzkiej Biblioteki Narodowej. Z kolei austriacka sieć BIBOS zrzesza oprócz księżnicy narodowej, biblioteki uniwersyteckie, specjalne i rządowe. W Hiszpanii Biblioteka Narodowa tworzy centralny katalog narodowy zbiorów dawnych. Docelowo ma on pomieścić 1–2 mln tytułów¹³.

W przypadku sieci o zasięgu krajowym obserwuje się różną politykę księżnic. W dużych krajach (Anglia, Niemcy) biblioteka narodowa nie uczestniczy w sieciach, jej rola ogranicza się do dostarczania danych. Natomiast w mniejszych państwach (np. Holandia, Dania, Finlandia) odgrywa koordynującą i wiodącą rolę¹⁴.

W 1985 r. pojawił się nowy nośnik danych – CD ROM, a wraz z nim kolejne wyzwania, a mianowicie wprowadzenie definicji dokumentu elektronicznego. Następnym zadaniem pozostawało ustalenie zasad rejestracji i gromadzenia dokumentów elektronicznych w bibliotekach. Warto tu zaznaczyć oddzielny problem, a mianowicie duże nakłady finansowe związane z gromadzeniem: z zapewnieniem odpowiedniego zaplecza technicznego do przechowywania, udostępniania oraz archiwizacji dokumentów na nośnikach typu CD czy DVD. Przede wszystkim jednak dostrzeżono potrzebę dostosowania aktów prawnych w poszczególnych krajach tak, aby określały zasady gromadzenia dokumentów elektronicznych przez biblioteki narodowe¹⁵. W 1996 r. przygotowano pierwsze wskazówki mające na celu rozszerzenie przepisów o egzemplarzu obowiązkowym, by obejmowały też dokumenty elektroniczne. Zadanie to zostało wykonane przez Grupę Roboczą Konferencji Dyrektorów Bibliotek Narodowych (Conference of Directors of National Libraries – CDNL). Po 2000 r. pojawiły się m.in. w Polsce, Francji i Niemczech przepisy, które uregulowały kwestię dokumentów elektronicznych w bibliotekach narodowych¹⁶.

Kolejnym wyzwaniem, w obliczu którego stoją księżnice narodowe, jest gromadzenie i archiwizowanie treści dostępnych wyłącznie w Internecie. Podjęto się

¹¹ J. Potęga, *op. cit.*, s. 2.

¹² A. Jacquesson, *Automatyzacja bibliotek*, Warszawa 1999, s. 164.

¹³ *Ibid.*, s. 182–200.

¹⁴ *Ibid.*, s. 208.

¹⁵ J. Potęga, *op. cit.*, s. 2.

¹⁶ A. Filipowicz, *Jaka biblioteka elektroniczna*, „Biuletyn Informacyjny Biblioteki Narodowej” 2006, nr 1, s. 24–25.

tu ogromnej pracy, jaką jest zachowanie dziedzictwa wytwarzanego online oraz zadania testowania metod gromadzenia publikacji narodowych. Prekursorkami tego typu działalności były biblioteki narodowe Szwecji (projekt kulturarw3) i Finlandii (projekt NEDLIB – Networked European Deposit Library, w ramach którego zbudowano i rozwijano program – *harvester* – przeszukujący i analizujący dokumenty według założonych parametrów w celu wyszukania wbudowanych w nie hiper linków). To on stał się początkiem i podstawą międzynarodowego projektu wspierającego archiwizację Internetu. NEDLIB realizują obecnie europejskie biblioteki narodowe Holandii, Finlandii, Francji, Niemiec, Norwegii, Portugalii, Szwajcarii oraz Włoch. W Polsce problem archiwizacji Internetu, mimo że dostrzegany, nie doczekał się rozwiązań na poziomie ogólnokrajowym¹⁷. W styczniu 2008 r. polska Biblioteka Narodowa przystąpiła do międzynarodowego stowarzyszenia International Internet Preservation Consortium, którego celem jest archiwizacja zasobów światowego Internetu oraz popularyzacja narzędzi i standardów archiwizacyjnych w tym zakresie¹⁸.

Nie tak dawno (7.04.2013) w polskich mediach pojawiła się podawana (w formie sensacji) informacja o archiwizowaniu Internetu.

[...] biblioteka narodowa Wielkiej Brytanii będzie archiwizować każdą brytyjską stronę internetową, newslettery, blogi oraz e-booki w celu zachowania *narodowej pamięci elektronicznej*. Do tej pory udało jej się zgromadzić setki milionów woluminów książek, czasopism i gazet wydawanych przez stulecia na Wyspach, ale teraz bibliotekarzy i informatyków czeka największe zadanie w historii tej instytucji!¹⁹

Informacja ta, powtarzana przez inne serwisy informacyjne, świadczy o dużym zainteresowaniu społeczeństwa tą formą działalności bibliotek narodowych. Faktycznie, to przedsięwzięcie może wydawać się karkołomne, jednakże od dawna są gotowe opracowania prawne i procedury. Przygotowania do procesu archiwizowania Internetu trwają od wielu lat i są prowadzone w międzynarodowej współpracy bibliotek narodowych (wspomniany wcześniej projekt NEDLIB).

Same biblioteki stają się wytwórcami nowych treści informacyjnych – własnych zasobów cyfrowych. Jest to element ochrony dziedzictwa narodowego, poprzez tworzenie i udostępnianie kopii cyfrowych cennych zbiorów. Początkowo tworzono zapisy skanowanych treści na płytach CD i udostępniano je w czytelnikach bądź sprzedawano. Obecnie realizowane są projekty tworzenia internetowych kolekcji tematycznych i dziedzinowych zdigitalizowanych zbiorów²⁰.

¹⁷ J. Potęga, *op. cit.*, s. 3–4.

¹⁸ *Współpraca międzynarodowa*, [online] <http://www.bn.org.pl/o-bn/wspolpraca-miedzynarodowa> [dostęp: 15.05.2013].

¹⁹ *British Library chce zarchiwizować Internet*, Serwis tvn24, [online] <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiatea,2/british-library-chce-zarchiwizowac-internet,316939.html> [dostęp: 11.05.2013].

²⁰ J. Potęga, *op. cit.*, s. 3–4.

Ciekawym rodzajem tego typu zbiorów może pochwalić się Niemiecka Biblioteka Narodowa. Posiada ona największy w Europie zbiór dysertacji w wersji elektronicznej. Na koniec 2004 r. miała zarchiwizowanych elektronicznie i dostępnych online 25 tys. dysertacji doktorskich i ponad 300 habilitacji. W tym przypadku współpracują ze sobą 82 biblioteki uczelniane, dostarczające pełne wersje elektroniczne prac, do których w bibliotece niemieckiej jest wolny dostęp²¹. W lutym 2012 r. zbiory wzrosły do ok. 112 tys. dysertacji i habilitacji dostępnych online²².

W Polsce w 2009 r. powierzono Bibliotece Narodowej pełnienie funkcji Centrum Kompetencji w zakresie digitalizacji materiałów bibliotecznych.

Cele Centrum to:

– wdrażanie zmian technologicznych dotyczących digitalizacji i przechowywania danych cyfrowych;

– koordynacja w zakresie gromadzenia i przechowywania zasobów cyfrowych;

– edukacja kadr instytucji kultury prowadzących digitalizację;

– udostępnianie materiałów zdigitalizowanych i promocja zasobów cyfrowych²³.

Są to założenia podobne do tych, do których odwołują się inne biblioteki narodowe. Przede wszystkim skanowaniu poddawane są zbiory będące pod szczególną ochroną ze względu na swoją cenną wartość kulturową i historyczną narodu czy państwa (stare druki, inkunabuły materiały kartograficzne itp.). Podobnie materiały znajdujące się w złym stanie, np. czasopisma, wydane na tzw. kwaśnym papierze²⁴. W większości biblioteki zapewniają dostęp do tego typu dokumentów przez Internet. W przypadku gdy występują ograniczenia związane z prawem autorskim, stosują różnego rodzaju rozwiązania, np. płatny dostęp lub umożliwienie dostępu tylko uprawnionym użytkownikom.

Szczególnie interesującą kolekcję tematyczno-dziedzinową stworzyła Biblioteka Narodowa Francji. Jest to rodzaj cyfrowego repozytorium dążącego do kompletności zbioru. Zakłada się, że przede wszystkim będzie on służył celom naukowym. Ten cel jest realizowany poprzez cyfrową kolekcję założoną w 1999 r., *Gallica Classique* (<http://gallica.bnf.fr>).

Warto wspomnieć o bogatej kolekcji zdigitalizowanych zasobów Brytyjskiej Biblioteki Narodowej. Są to: rękopisy, mapy, nuty, zbiory filatelistyczne, muzyczne (dźwiękowe), skarby British Library, m.in.: *Magna Carta*, *Gutenberg Bible*. Powstały tu również zdigitalizowane kolekcje narodowe – Europy, Ameryki, Azji i Pacyfiku. Nowością jest – *Turning the Pages* – kolekcja starych druków literatury światowej. Wśród dokumentów można tu również znaleźć *polonica*. Cała

²¹ B. Klukowski, *Książnice narodowe...*, s. 97.

²² Deutsche Nationale Bibliothek, *Dissonline*, [online] <http://www.dnb.de/DE/Wir/Kooperation/dissonline/dissonlineStatistik.html;jsessionid=33BEBBACDD60F5FE1CC8F121DF2C560C.prod-worker3> [dostęp: 11.05.2013].

²³ Centrum Kompetencji w zakresie digitalizacji materiałów bibliotecznych, [online] <http://www.bn.org.pl/programy-i-uslugi/centrum-kompetencji-w-zakresie-digitalizacji-materialow-bibliotecznych> [dostęp: 11.05.2013].

²⁴ J. Potęga, *op. cit.*, s. 4.

kolekcja prezentuje zasoby dziedzictwa kultury pogrupowane w obrębie 17 głównych działów²⁵.

Ciekawy model prezentowania swoich zdigitalizowanych zbiorów przyjęła Biblioteka Narodowa w Warszawie. Realizuje ona program: Cyfrowa Biblioteka Narodowa *Polona* (CBN *Polona*). Ta biblioteka prezentuje przede wszystkim dokumenty stanowiące ogólnopolskie dziedzictwo kulturowe, literackie, historyczne i artystyczne. Pierwszeństwo publikacji w bibliotece cyfrowej mają zbiory szczególnie chronione, zazwyczaj nieudostępniane czytelnikom, takie jak najcenniejsze rękopisy i stare druki²⁶. CBN *Polona* składa się z kolekcji tematycznych, ale nie są one jedynie zbiorem publikacji elektronicznych na dany temat. Ważne, że ich integralną częścią jest wprowadzenie, tj. charakterystyka zbiorów będących tematem kolekcji i omówienie najciekawszych pozycji²⁷.

Obecnie Cyfrowa Biblioteka Narodowa *Polona* jest częścią Biblioteki Europejskiej (The European Library – TEL), która poprzez portal www.the-european-library.org oferuje dostęp do zbiorów 45 bibliotek narodowych Europy. Daje możliwość zintegrowanego przeszukiwania zarówno katalogów bibliotecznych, jak i kolekcji zawierających zbiory w postaci cyfrowej. Celem Biblioteki Europejskiej jest prezentacja bogactwa i różnorodności europejskiego dziedzictwa kulturowego i ułatwienie dostępu do zasobów bibliotek. Zgodnie z wspomnianymi wcześniej wytycznymi Komisji Europejskiej obecna biblioteka cyfrowa będzie fundamentem powstającej Europejskiej Biblioteki Cyfrowej, która umożliwi zintegrowany dostęp do cyfrowych zbiorów nie tylko najbardziej zasobnych bibliotek Europy, lecz również jej archiwów i muzeów.

Biblioteka Europejska powstała w latach 2001–2004 w wyniku współpracy 9 bibliotek narodowych: Finlandii, Francji, Niemiec, Włoch, Holandii, Portugalii, Słowenii, Szwajcarii oraz Wielkiej Brytanii. Sfinansowana została przez 5. Program Ramowy Komisji Europejskiej. Serwis TEL, poszerzony o zbiory bibliotek narodowych Austrii, Chorwacji i Serbii, został uruchomiony w 2005 r. Wtedy też rozpoczęły się prace nad projektem TEL-ME-MOR (The European Library: Modular Extensions for Mediating Online Resources), celem włączenia do Biblioteki Europejskiej zbiorów bibliotek narodowych 10 nowych krajów członkowskich Unii Europejskiej, między innymi Polski (polska Biblioteka Narodowa jest partnerem TEL od stycznia 2007 r.).

Dostęp do portalu TEL jest:

- powszechny – dostęp nie podlega żadnym ograniczeniom, ale do niektórych zdigitalizowanych obiektów jest płatny;
- wielojęzyczny – wyszukiwania można prowadzić w językach narodowych;

²⁵ K. Gola, *The British Library Collections. Kolekcje Biblioteki Narodowej Wielkiej Brytanii*, [online] http://fidkar.wbp.krakow.pl/fidkar/uj/gola_katarzyna_the_british_library_collection.pdf [dostęp: 11.05.2013].

²⁶ K. Ślaska, J. Potęga, *Cyfrowa Biblioteka Narodowa Polona*, „EBIB” 2006, nr 11, [online] http://www.nowyebib.info/2006/81/a.php?slaska_potega [dostęp: 12.05.2013].

²⁷ *Ibid.*

– zintegrowany – za pomocą jednej wyszukiwarki można przeglądać dowolną liczbę bibliotek;

– wielopoziomowy – przeszukiwać można katalogi, kolekcje zbiorów zdigitalizowanych lub ich dowolne, definiowane przez użytkownika, kombinacje. Możliwe jest również prowadzenie wyszukiwań w jednej, wybranej kolekcji²⁸.

Sztandarową inicjatywą Komisji Europejskiej, realizowaną w ramach programu i2010: Europejskie Społeczeństwo Informacyjne w 2010 r., stało się utworzenie Europejskiej Biblioteki Cyfrowej. Dzięki projektowi powstała platforma dostępu do europejskich zasobów cyfrowych – Europeana (www.europeana.eu). Europeana agreguje z Biblioteki Europejskiej prawie 3,5 mln obiektów z 48 europejskich bibliotek narodowych i naukowych (w tym z Cyfrowej Biblioteki Narodowej *Polona* i katalogów Biblioteki Narodowej).

Partnerami projektu są m.in.:

- 24 biblioteki narodowe będące członkami Biblioteki Europejskiej;
- sieci archiwalne z Niemiec, Portugalii, Hiszpanii, Szwecji i Finlandii;
- archiwa dokumentów audiowizualnych z Francji, Niemiec i krajów skandynawskich.

Oficjalne otwarcie Europeany miało miejsce 20 listopada 2008 r., a jej siedzibą jest holenderska biblioteka narodowa Koninklijke Bibliotheek. Warto zaznaczyć, że platforma dostępna jest we wszystkich językach UE, w tym formularz wyszukiwawczy i widoki ekranów z rezultatami wyszukiwania²⁹.

Podstawowym celem Europeany jest prezentacja wielu milionów dokumentów cyfrowych z terenu całej Europy. Dlatego też nie będzie przechowywała samych dokumentów cyfrowych, a jedynie ich metadane, pobierane z poszczególnych instytucji i zaimportowane do wspólnej bazy, pojedyncze skany reprezentujące obiekt oraz linki do obiektów cyfrowych. Wyniki wyszukiwania można ograniczyć – bądź przez wyszukiwanie zaawansowane, bądź sugerowany przez program wybór dokumentów w określonym języku, powstałych w konkretnym roku lub też do dokumentów określonego typu (tekst, obraz, film, dźwięk)³⁰.

Mottem portalu jest *Connecting cultural heritage*, a więc pokazanie jedności i różnorodności dziedzictwa kulturowego poszczególnych krajów UE. Poświęcono tu dużo uwagi personalizacji portalu. Każdy użytkownik, po założeniu konta, może zostać członkiem społeczności Europeany, ma też możliwość kontrolowania swojego konta, zapamiętywania wyszukiwań, decydowania o sposobie prezentacji dokumentów³¹.

²⁸ *Biblioteka Europejska*, [online] <http://www.bn.org.pl/zasoby-cyfrowe-i-linki/biblioteka-europejska> [dostęp: 12.05.2013].

²⁹ *Europeana*, [online] <http://www.bn.org.pl/zasoby-cyfrowe-i-linki/europeana> [dostęp: 5.05.2013].

³⁰ *Ibid.*

³¹ K. Ślaska, J. Potęga, *Europeana – portal europejskiego dziedzictwa narodowego*, „EBIB” 2008, nr 6, [online] http://www.nowybib.info/2008/97/a.php?potega_slaska [dostęp: 11.05.2013].

Europeana to wielkie przedsięwzięcie będące zarówno prostym, jak i skutecznym narzędziem umożliwiającym wyszukiwanie materiałów (książek, gazet, filmów, map, zdjęć, nagrań itp.) z całej Europy.

Wspólną cechą bibliotek narodowych staje się korzystanie z nowych technik przetwarzania danych, stosowania nowoczesnych technologii, narzędzi informacyjnych, lecz również realizacja coraz większych i coraz bardziej ambitnych projektów (biblioteki cyfrowe, repozytoria itd.) wymagających współpracy już nie tylko na szczeblu krajowym, ale także międzynarodowym. Obok terminu „automatyzacja” powszechnie stają się „digitalizacja” czy „cyfryzacja”³².

Podsumowując współczesny wizerunek bibliotek narodowych, można stwierdzić, że prezentują się one jako instytucje otwarte. Książnice, które funkcjonują w warunkach ciągłych zmian, stale się przeobrażają, cały czas pozostając skarbnicami narodowej kultury i tożsamości. Jako centralne biblioteki i najważniejsze placówki informacyjne poszczególnych krajów podejmują nowe wyzwania, które wynikają z rozwoju technologicznego, z tworzenia społeczeństwa informacyjnego i procesów globalizacji. Książnice narodowe i ich zbiory służą przede wszystkim zachowaniu dziedzictwa narodowego, ale organizują i zapewniają również coraz skuteczniejszy i szybszy dostęp do swoich niezwykle bogatych i różnorodnych zbiorów.

Bibliografia

- Biblioteka Europejska*, [online] <http://www.bn.org.pl/zasoby-cyfrowe-i-linki/biblioteka-europejska> [dostęp: 12.05.2014].
- Bibliotekarstwo w państwach UE*, Serwis informacyjny dla bibliotekarzy BIB, [online] <http://archiwum-ukie.polskawue.gov.pl/WWW/bib.nsf/0/EF153F6562CA7C99C1256E99002B89AD?Open> [dostęp: 14.04.2014].
- Binkiewicz-Kołodziej D., *British Museum Library*, „Poradnik Bibliotekarza” 2004, nr 7/8.
- British Library chce zarchiwizować Internet*, Serwis tvn24, [online] <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiata,2/british-library-chce-zarchiwizowac-internet,316939.html> [dostęp: 11.05.2014].
- Centrum Kompetencji w zakresie digitalizacji materiałów bibliotecznych*, [online] <http://www.bn.org.pl/programy-i-uslugi/centrum-kompetencji-w-zakresie-digitalizacji-materialow-bibliotecznych> [dostęp: 11.05.2014].
- Czajka S., *Komu potrzebna jest Biblioteka Narodowa?*, „EBIB” 2010, nr 2, [online] <http://www.nowyebib.info/2010/111/a.php?czajka> [dostęp: 5.05.2014].
- Deutsche Nationale Bibliothek, *Dissonline*, [online] <http://www.dnb.de/DE/Wir/Kooperation/dissonline/dissonlineStatistik.html;jsessionid=33BEBBACDD60F5FE1CC8F121DF2C560C.prod-worker3> [dostęp: 11.05.2013].
- Europeana*, [online] <http://www.bn.org.pl/zasoby-cyfrowe-i-linki/europeana> [dostęp: 5.05.2014].

³² B. Klukowski, *Biblioteki narodowe*, „EBIB” 2010, nr 2, [online] Dostępny w World Wide Web: <http://www.nowyebib.info/2010/111/aphp?klukowski> [dostęp: 11.05.2013].

- Filipowicz A., *Jaka biblioteka elektroniczna*, „Biuletyn Informacyjny Biblioteki Narodowej” 2006, nr 1.
- Gola K., *The British Library Collections. Kolekcje Biblioteki Narodowej Wielkiej Brytanii*, [online] http://fidkar.wbp.krakow.pl/fidkar/uj/gola_katarzyna_the_british_library_collection.pdf [dostęp: 11.05.2014].
- Jacquesson A., *Automatyzacja bibliotek*, Warszawa 1999.
- Klukowski B., *Biblioteki narodowe*, „EBIB” 2010, nr 2, [online] <http://www.nowyebib.info/2010/111/aphp?klukowski> [dostęp: 11.05.2013].
- Klukowski B., *Książnice narodowe świata*, Warszawa 2005.
- Likowska E., *Narodowa Książnica*, „Przegląd” 2003, nr 9.
- Migoń K., *Biblioteki narodowe – idee i realizacje: w siedemdziesięciopięciolecie Biblioteki Narodowej*, „Rocznik Biblioteki Narodowej” 2003, t. 35.
- Murzynowska D., *Miejsce bibliotek we współczesnej Europie*, „Rocznik Biblioteki Narodowej” 2003.
- Potęga J., *Cyfrowa Biblioteka Narodowa*, [online] <http://bbc.uw.edu.pl/Content/4/03.pdf> [dostęp: 11.05.2013].
- Ślaska K., Potęga J., *Cyfrowa Biblioteka Narodowa Polona*, „EBIB” 2006, nr 11, [online] http://www.nowyebib.info/2006/81/a.php?slaska_potega [dostęp: 12.05.2014].
- Ślaska K., Potęga J., *Europeana – portal europejskiego dziedzictwa narodowego*, „EBIB” 2008, nr 6, [online] http://www.nowyebib.info/2008/97/a.php?potega_slaska [dostęp: 11.05.2014].
- Współpraca międzynarodowa*, [online] <http://www.bn.org.pl/o-bn/wspolpraca-miedzynarodowa> [dostęp: 15.05.2014].